

TIGILLUM SORORIUM

Horatius győzelme után a római sereg nagy örömmel vonult haza. A menet élén maga a nap hőse, Publius Horatius haladt. Vitte hármassal győzelmének bizonyosságát, a három Curiatustól elvett fegyverzetet. Mikor a *Capenai kapu* elé értek, testvérhúga jött eléjük. Ennek a leánynak jegyese volt az elesett Curiatiusok egyike, név szerint Attus Curiatius. Mikor a lány meglátta bátyja vállán azt a katonaköpenyt, amit tulajdon kezével varrt vőlegényének, zokogni kezdett, megoldotta hajfürtjeit, és egyre csak halott vőlegénye nevét kiáltotta: "Attus!... Attus!..." Horatius szívét vad harag töltötte el. Most, mikor mindenki, az egész város, az egész nép az ő győzelmét ünnepli, tulajdon húga az ellenséget siratja? Rákiáltott:

- Menj innen esztelen szerelmeddel! Megfeledkezel halott bátyáidról? Nem örülsz annak sem, hogy én élek? Nem örülsz együtt hazáddal? Hát akkor menj jegyessed után! - és kirántva kardját, ledöfte a leányt. És még hozzátette: - Így pusztuljon mind, ki az ellenséget gyászolja!

Rettenetes volt ezt látni az atyáknak és a népnek. A győztes vitéz, a haza megmentője testvérgyilkos lett! De türtőztették haragjukat, és a király elé vitték, mondja ki rá ő az ítéletet. Tullus népgyűlést hirdetett.

- A törvényre hivatkozom, polgárok. Kétagú bíróságot, *duumvireket* nevezek ki, ők ítélik el Publius Horatiust hazaárulás miatt. Mert hazaáruló az, aki a király jogát gyakorolva ítélik élet és halál felett.

A hazaárulónak pedig mindenkor az volt a büntetése, hogy bitófához kötözték, s halálra korbácsolták. Az ítélet ellen a néphez lehetett fellebbezni.

A *duumvirek*, Horatiust kihallgatva, hasonlóképpen ítélik:

- Publius Horatius, elítélünk téged hazaárulás miatt. Menj, lictor, kötd a bitófához!

A lictor végrehajtotta a parancsot.

Horatius fölkiáltott:

- Fellebbezek a néphez!

Siralmas volt a népnek látni a nemrég még ünnepelt hőst bitófához kötve. Sokan nem tudták könnyeiket visszatartani. Ekkor előretört a nézők közül a hármassal ikrek és a leány apja, az agg Horatius, és így szólt a néphez:

- Polgárok, barátaim! Én, az apa szólok hozzátok! Azt állítom, hogy fiam, Publius jogosan ölte meg lányomat! Ha nem így történt volna, éltem volna apai jogommal, és fiamat megöltem volna én! Ne engedjétek, hogy Publiust halálra korbácsolják! Nemrég még elhalmoztátok dicséretekkel, diadalmenetben vonult be a városba, és most elnéznétek, hogy kínozzák, és halálra korbácsolják?

Azután a lictorhoz fordulva így folytatta keserű gúnnyal:

- Megkötözte a lictor azokat a kezeket, melyek az uralmat jelentő győzelmet szereztek a római népnek. Menj, lictor, takard le fejét is az én fiának, és korbácsolj meg a város határán belül, ahol az ellenségtől zsákmányolt fegyverek vannak, vagy a város határán kívül, ahol a Curiatiusok sírjai domborodnak. Nem tudod olyan helyre vinni, ahol vitézi tettei ne tanúskodnának mellette!

Azután újra a néphez fordult, és sírva mondta:

- Római polgárok! Ismertek, tudjátok mindannyian, hogy nemrég még négy gyönyörű gyermekem volt. Ezekből már három halott. Csak nem akartok ettől az egyetlentől is megfosztani? Ezt nem tehetitek velem, nem szabad megtennetek! Mentsétek fel, és adjátok vissza a fiút az apának!

Az apa sírása és fiának a halálos veszedelemben is szilárd magatartása megindította a népet. Felmentette Publius Horatiust, de az apát kötelezte, hogy mutasson be engesztelő áldozatot a megholtak lelkeinek, és jelképesen alázza meg fiát is.

Az apa bemutatta az áldozatot, majd az út felett alacsonyan gerendát függesztett fel, és ez alatt, mint valami iga alatt, kellett fiának letakart fejjel, mélyen meghajolva áthaladnia. Ezt a szégyenigát később is gyakran alkalmazták, és a nővér (soror) meggyilkolásának emlékére *tigillum sororium* (a nővér gerendája) volt a neve.

A leánynak kinek neve nem maradt fenn - kőkockából síremléket állítottak azon a helyen, ahol bátyja kardjától halálát lelte.